

การส่งเสริมสินค้าหัตถกรรมไทยประเภทเครื่องจักสานไม้ไผ่-หวาย

การส่งเสริมสินค้าหัตถกรรมไทยมีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐบาลและภาคเอกชน แต่ภาครัฐบาลมีบทบาทในการส่งเสริมสินค้าหัตถกรรมไทยมากกว่าภาคเอกชน ดังนั้นในการศึกษารั้วนี้จะเน้นถึงการส่งเสริมสินค้าหัตถกรรมไทยที่เป็นหน่วยงานของภาครัฐบาลที่เกี่ยวข้อง โดยจะกล่าวถึง "การส่งเสริม" ในด้านต่าง ๆ ดังนี้

1. การช่วยเหลือทางด้านการผลิต ได้แก่การช่วยเหลือทางด้านวิชาการและเทคนิค การผลิตการออกแบบผลิตภัณฑ์ การช่วยเหลือทางการเงิน เป็นต้น

2. การช่วยเหลือทางด้านจำหน่าย ทั้งการจำหน่ายในประเทศและต่างประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการส่งไปจำหน่ายยังต่างประเทศ รัฐบาลได้ส่งเสริมให้มีการอำนวยความสะดวกในการส่งออก

3. การช่วยเหลือด้านอื่น ๆ เช่น การสำรวจแหล่งผลิต ชื่อผู้ผลิต เผยแพร่ให้ผู้ที่ติดต่อซื้อขายได้ทราบ รวมทั้งการรวบรวมตัวอย่างผลิตภัณฑ์นั้น ๆ มาจัดแสดงพร้อมคำอธิบาย ประกอบให้ทราบทั่วกัน การพิมพ์เอกสารทั้งภาษาไทยและภาษาต่างประเทศในการเผยแพร่สินค้าหัตถกรรมไทย เพื่อกระตุ้นให้มีการซื้อขายมากขึ้น

ในการส่งเสริมสินค้าหัตถกรรมไทย กลุ่มเป้าหมายที่จะได้รับการส่งเสริมแบ่งได้เป็น 2 ประเภทใหญ่ ๆ คือ

1. บุคคลธรรมดา ซึ่งได้แก่ประชาชนทั่ว ๆ ไปที่ทำการผลิตหรือจำหน่ายสินค้าประเภทนี้ โดยมีได้จดทะเบียนการค้าหรือจดทะเบียนโรงงานไว้กับหน่วยงานของรัฐบาลมีลักษณะเป็นการผลิตหรือจำหน่ายแบบอุตสาหกรรมในครัวเรือน

2. นิติบุคคล ซึ่งได้แก่ บริษัท ห้างร้านต่าง ๆ ที่ประกอบการผลิตหรือจำหน่ายสินค้าประเภทนี้โดยได้จดทะเบียนการค้าหรือจดทะเบียนโรงงานไว้กับหน่วยงานของรัฐบาลเป็นลักษณะอุตสาหกรรมไทยที่มีพนักงาน 7 คนขึ้นไป

การส่งเสริมสินค้าหัตถกรรมไทยของภาครัฐบาล

หลังการเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475 บทบาทในการส่งเสริมสินค้าหัตถกรรมไทยของรัฐบาลปรากฏอยู่ในหลักเศรษฐกิจ โดยรัฐมีนโยบายที่จะพัฒนาส่งเสริมราษฎรให้มีโอกาสทำงานอุตสาหกรรมซึ่งรวมถึงอุตสาหกรรมประเภทหัตถกรรม เป็นเรื่องหนึ่งที่รัฐบาลจะพัฒนาส่งเสริม ตามหลักเศรษฐกิจเช่นเดียว รัฐบาลได้ตราพระราชบัญญัติจัดการกู้เงินในประเทศเพื่อการอุตสาหกรรม พ.ศ. 2505 และ พ.ศ. 2506 ได้เริ่มจัดทำแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติขึ้นเป็นฉบับแรก บทบาทในการส่งเสริมสินค้าหัตถกรรมไทย ปรากฏชัดเจนอยู่ในแผนพัฒนาฉบับที่ 2 (2510 -2514) ในส่วนที่กล่าวถึงการอุตสาหกรรมโครงการอุตสาหกรรมขนาดย่อมระบุว่า รัฐจะ

".....บริการคานตลาดสำหรับสินค้าอุตสาหกรรมและหัตถกรรมไทยเร่งจัดหาอุปกรณ์ จัดให้มีการฝึกอบรมคานวิชาการ ให้บริการคานตลาด ช่วยบริการคานการส่งออกให้บริการคานวิจัยและพัฒนาผลิตภัณฑ์ รวมทั้งการออกแบบให้ตรงกับความต้องการของตลาด ช่วยโฆษณาเผยแพร่ทั้งในและนอกประเทศ....."

แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 2 เป็นที่มาของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องโดยตรงในการส่งเสริมสินค้าหัตถกรรมไทย คือ กองส่งเสริมหัตถกรรมไทย สังกัดกรมส่งเสริมอุตสาหกรรม กระทรวงอุตสาหกรรม

ในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 3 (2515- 2519) การส่งเสริมสินค้าหัตถกรรมไทยของหน่วยงานภาครัฐบาล ทวีความสำคัญมากขึ้น ดังที่ระบุในส่วนนโยบายคานเศรษฐกิจ เรื่องการพัฒนาอุตสาหกรรมว่า

".....รัฐจะให้การส่งเสริมอุตสาหกรรมขนาดย่อมเพื่อใช้เป็นพื้นฐานของอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ และการส่งเสริมหัตถกรรมเพื่อการส่งออกซึ่งเป็นนโยบายที่สำคัญและมีแนวทางที่จะขยายการส่งเสริมในคานวิชาการ การเพิ่มผลผลิต การอบรม และการช่วยเหลือทางการเงินให้กว้างขวางยิ่งขึ้นต่อไป....."

และในคานการพาณิชย์และการบริการได้ระบุว่า

".....รัฐจะจัดให้มีการศึกษา วิจัยการผลิต การตลาดของสินค้าแต่ละประเภท เพื่อประโยชน์ในการวางแผนการผลิต การตลาด ตลอดจนการส่งออกของสินค้านั้นให้มีประสิทธิภาพและประสานงานกันอย่างใกล้ชิด.....เพิ่มสมรรถนะในการหาตลาดต่างประเทศ เพื่อหาทางจำหน่ายผลิตภัณฑ์ทางการเกษตรและผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมที่ใช้วัตถุดิบในประเทศให้มากขึ้น และจัดให้มีบริการและมาตรการช่วยเหลือการส่งสินค้าออก อำนวยความสะดวกในเรื่องภาษีอากร ตลอดจนระเบียบของผูส่งสินค้าออกไปจำหน่ายยังต่างประเทศให้รัดกุมและสะดวกยิ่งขึ้น....."

จะเห็นได้ว่าตามแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 3 มีหน่วยงานภาครัฐบาลหลายหน่วยงานที่เข้ามามีบทบาทในการส่งเสริมสินค้าหัตถกรรมไทย คือกรมพาณิชย์สัมพันธ์ กรมการค้าต่างประเทศและกรมศุลกากร เป็นต้น

ในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 4 (2520 - 2524) ฉบับนี้เป็นฉบับแรกที่ใช้การวางแผนในเชิงปริมาณด้วย ในส่วนที่เกี่ยวกับการส่งเสริมสินค้าหัตถกรรมได้กำหนดเป้าหมายการส่งออกสินค้าอุตสาหกรรมประเภทหัตถกรรมให้เพิ่มขึ้นร้อยละ 10.9 และจัดมาตรการทางภาษีก่อนการปรับปรุงบริการของรัฐในด้านที่เกี่ยวกับการตั้งกำแพงภาษี การหามนำเข้าหรือส่งออกสินค้าต่าง ๆ ให้มีความคล่องตัวยิ่งขึ้น

ในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 5 (2525 - 2529) ได้กล่าวถึงการส่งเสริมสินค้าหัตถกรรมไทยไว้ในส่วนแผนพัฒนาอุตสาหกรรมว่า

".....เป้าหมาย การปรับปรุงโครงสร้างและการพัฒนาอุตสาหกรรมเพื่อการส่งออกมากขึ้นซึ่งจะช่วยลดดุลการค้า....." และเป้าหมายในส่วนที่เกี่ยวกับสินค้าหัตถกรรมระบุว่า"..... กำหนดให้มูลค่าการส่งออกขยายตัวไม่ต่ำกว่าร้อยละ 15 ต่อปี และพยายามให้ได้ถึงร้อยละ 25 ต่อปีโดยเร่งรัดอุตสาหกรรมแปรรูปสินค้าขึ้นรูปให้เป็นสินค้าสำเร็จรูป....." โดยกำหนดมาตรการต่าง ๆ ไว้ คือการปรับปรุงอัตราภาษีศุลกากรภาษีการค้า การให้สิทธิประโยชน์ในการส่งเสริมการลงทุน การช่วยเหลือทางการเงิน เทคโนโลยี

การส่งเสริมสินค้าหัตถกรรมไทยของหน่วยงานภาครัฐบาล มีวัตถุประสงค์สำคัญ
พอสรุปได้ดังนี้

1. เพื่อเป็นการบำรุงรักษาและส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมของชาติให้ดำรงสืบ
ต่อไป และเผยแพร่ไปยังสังคมนานาชาติ
2. เพื่อเป็นการส่งเสริมอาชีพแก่ประชาชน ให้มีอาชีพมั่นคงมีรายได้พอที่จะ
เลี้ยงชีพและครอบครัวได้ตามสมควร

สาเหตุการส่งเสริมสินค้าหัตถกรรมไทยของหน่วยงานภาครัฐบาล คือ

1. กิจกรรมในด้านการผลิตสินค้าหัตถกรรมไทยส่วนใหญ่มีลักษณะเป็นอุตสาหกรรม
ในครอบครัว หรืออุตสาหกรรมขนาดย่อม มีขีดจำกัดในด้านเงินทุน ด้านความรู้ทางวิชาการ
ด้านการจัดการ และด้านการตลาด รัฐจึงจำเป็นต้องช่วยเหลือแนะนำและให้คำปรึกษา
2. การส่งเสริมสินค้าหัตถกรรมไทยจะเป็นพื้นฐานในการช่วยพัฒนาเศรษฐกิจ
และสังคมของประเทศอันจะนำความมั่นคงมาสู่ประเทศ

ในการส่งเสริมสินค้าหัตถกรรมไทยตามนโยบายของรัฐบาล มีหน่วยงานหลาย
หน่วยงานที่มีส่วนร่วมในการรับผิดชอบดำเนินการส่งเสริมทั้งที่เป็นการส่งเสริมทางตรงและ
ทางอ้อม ได้แก่

1. กรมอาชีวศึกษา
2. กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม
3. ราชบัณฑิตยสถาน (นารายณ์มณฑล)
4. สำนักงานชนกิจอุตสาหกรรมขนาดย่อม
5. สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน
6. กรมพัฒนาชุมชน
7. กรมพาณิชย์สัมพันธ์
8. กรมการค้าต่างประเทศ
9. กรมศุลกากร
10. กรมราชทัณฑ์

11. กรมประชาสงเคราะห์
12. สำนักงานเร่งรัดพัฒนาชนบท

กรมอาชีวศึกษา : มีอำนาจหน้าที่ในด้านการผลิตช่างหัตถกรรมที่มีฝีมือที่ผลิตสินค้าหัตถกรรมให้แก่หน่วยงานธุรกิจผู้ผลิตสินค้าหัตถกรรมหรือเป็นผู้ถ่ายทอดการผลิตหัตถกรรมให้แก่หน่วยงานธุรกิจผู้ผลิตสินค้าหัตถกรรมหรือเป็นผู้ถ่ายทอดการผลิตหัตถกรรมให้แก่ผู้อื่น

กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม : มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการส่งเสริมอุตสาหกรรมและหัตถกรรม โดยให้ความช่วยเหลือให้คำแนะนำทางวิชาการเกี่ยวกับเทคนิคและกรรมวิธีการผลิตที่เหมาะสมกับสภาพเศรษฐกิจ ส่งเสริมและเผยแพร่อุตสาหกรรมและหัตถกรรมภายในประเทศ

- โดยทำการสำรวจและวางแผนเพื่อการฝึกอบรม สาธิต และวิธีการผลิตหัตถกรรมไทยที่ทันสมัยโดยมีวัตถุประสงค์ที่จะเพิ่มจำนวนช่างฝีมือในค้ำหัตถกรรมไทยและส่งเสริมฝึกอบรมอาชีพหัตถกรรมให้กับประชาชนผู้มีรายได้น้อยในแหล่งชุมชนและชนบทที่ยากจน

- พัฒนาผลิตภัณฑ์หัตถกรรมไทยในด้านการออกแบบและปรับปรุงคุณภาพให้ตรงกับความต้องการของตลาด

- ศึกษาหาช่องทางเพิ่มปริมาณการส่งออกสินค้าหัตถกรรมไทยสู่ตลาดต่างประเทศให้สูงขึ้นเพื่อเพิ่มเงินตราต่างประเทศ โดยมีการจัดห้องแสดงสินค้าหัตถกรรมไทยเพื่อการส่งออก ช่วยเหลือผู้ผลิตสินค้าหัตถกรรมไทยในด้านการตลาด

- รานไทยอุตสาหกรรม (นารายณ์ฉัตต์) เป็นวิสาหกิจที่รัฐถือหุ้น อยู่ในความควบคุมของกรมส่งเสริมอุตสาหกรรม โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมการจำหน่ายสินค้าหัตถกรรมไทยทุกประเภทโดย

- รับซื้อสินค้าจากผู้ผลิตโดยตรงเพื่อนำมาจำหน่าย
- ช่วยแนะนำผู้ผลิตในเรื่องความต้องการของตลาด คุณภาพของสินค้าหัตถกรรมไทย

- ทำการโฆษณาและเผยแพร่สินค้าหัตถกรรมไทยไปยังต่างประเทศ โดยการ
ร่วมงานแสดงสินค้าทั้งในประเทศและต่างประเทศ

สำนักงานธนกิจอุตสาหกรรมขนาดย่อม : สำนักงานธนกิจอุตสาหกรรมขนาดย่อม
ตั้งขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์จะให้ความช่วยเหลือทางด้านการเงินแก่ธุรกิจผู้ประกอบการ
ขนาดย่อม อุตสาหกรรมในครอบครัวและหัตถกรรม รวมทั้งให้คำแนะนำทางเศรษฐกิจการ
ตลาด และการจัดการธุรกิจ ในปีงบประมาณ 2523 สำนักงานธนกิจอุตสาหกรรมขนาดย่อม
ได้ให้ความช่วยเหลือแก่ผู้ประกอบการด้านหัตถกรรมประเภทเครื่องจักสานไม้ไผ่ จำนวน 1
โรงงาน เป็นเงิน 50,000 บาท ปีงบประมาณ 2524 และ 2525 สำนักงานธนกิจอุตสาหกรรม
ขนาดย่อมไม่ได้ให้เงินเนื่องจากปัญหาเรื่องอัตราดอกเบี้ยเงินกู้

สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน : สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริม
การลงทุน ทำหน้าที่ในการจัดการส่งเสริมการลงทุนในธุรกิจต่าง ๆ โดยผู้ได้รับการส่งเสริม
การลงทุนจะได้รับสิทธิพิเศษความลดการคุ้มครองและสิทธิประโยชน์แห่งพระราชบัญญัติส่งเสริม
การลงทุน พ.ศ. 2520 โดยจะพิจารณากำหนดประเภทและขนาดของกิจการที่จะให้การส่งเสริม
การลงทุนตามความจำเป็น ในการส่งเสริมสินค้าหัตถกรรมไทยนั้น คณะกรรมการส่งเสริม
การลงทุนได้ประกาศ กำหนดประเภท ขนาด และเงื่อนไข ที่จะส่งเสริมการลงทุน
ไว้ดังนี้

การผลิต ผลิตภัณฑ์จากหวาย ไม้ไผ่ หรือใบลานสำหรับการส่งออกมีขนาด
การลงทุนไม่น้อยกว่า 3,000,000 บาท ไม่รวมค่าที่ดินและเงินทุนหมุนเวียน มีเงื่อนไข
คือบุคคลผู้มีสัญชาติไทยต้องถือหุ้นรวมทั้งสิ้นไม่น้อยกว่าร้อยละ 60 ของทุนจดทะเบียน และ
ผลิตภัณฑ์ที่ผลิตได้จะต้องส่งไปจำหน่ายต่างประเทศทั้งสิ้น

กรมพัฒนาชุมชน : มีอำนาจหน้าที่ในการยกระดับมาตรฐานการครองชีพ
ของประชาชนในชนบท โดยการให้การศึกษาดูงานและฝึกอบรมในการประกอบอาชีพแก่ประชาชน
และปฏิบัติงานโครงการตามพระราชดำริ ทำให้กรมพัฒนาชุมชนเข้ามามีบทบาทในการส่งเสริม
สินค้าหัตถกรรมไทยซึ่งมีวิธีการส่งเสริมดังนี้

- จัดฝึกอบรมอาชีพให้แก่ประชาชน โดยขอความร่วมมือไปยังกรมส่งเสริม
อุตสาหกรรมให้จัดส่งวิทยากรมาทำการฝึกอบรม

- การจัดสรรเงินทุนหรือจัดหาวัสดุให้ โดยทางกรมพัฒนาชุมชนจะดำเนินการติดต่อขอความช่วยเหลือทางการเงินจากต่างประเทศ เช่นองค์การช่วยเหลือมนุษยชาติระหว่างประเทศ องค์การสตรีอาเซียน เพื่อจัดตั้งเป็นทุนให้ผู้ผลิตกู้ยืมไปใช้ในการประกอบอาชีพและเพื่อจัดหาวัสดุการผลิต

- การส่งเสริมและเผยแพร่ข้อมูลแนะนำแหล่งผลิต โดยจัดรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งผลิตหัตถกรรมพื้นบ้านต่าง ๆ เสนอให้แก่การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย เพื่อให้นักท่องเที่ยวทราบถึงแหล่งผลิตสินค้าหัตถกรรมไทย

กรมพาณิชย์สัมพันธ์ : มีอำนาจหน้าที่พัฒนาและส่งเสริมการส่งออกทั้งสินค้าอุตสาหกรรมของกรมพาณิชย์สัมพันธ์ ในการดำเนินงานให้บริการแก่ผู้ผลิตและผู้ส่งออกดังนี้

- การส่งเสริมทางการค้าและเผยแพร่เอกสารข้อมูลและการประชาสัมพันธ์
- การจัดแสดงสินค้าไทยทั้งในและต่างประเทศ
- การสำรวจวัตถุดิบและผลิตภัณฑ์ในประเทศและจัดทำสารบบทะเบียน
- การแนะนำทางการค้า
- การพัฒนาผลิตภัณฑ์
- การฝึกอบรมและสัมมนาทางการส่งออก
- การส่งเสริมทางการค้าความร่วมมือกับต่างประเทศ
- การจัดตั้งศูนย์พาณิชย์กรรมในต่างประเทศ

กรมการค้าต่างประเทศ . มีหน้าที่จัดระเบียบและเจรจาทางการค้าให้สินค้าที่ผลิตและเกินความต้องการของตลาดภายในประเทศและส่งออกจำหน่ายต่างประเทศให้ได้รับประโยชน์สูงสุด ดำเนินการให้ได้สิทธิประโยชน์ทางการค้า จัดระเบียบการส่งออก

สินค้าหัตถกรรมเป็นสินค้าออกที่ได้รับสิทธิพิเศษทางภาษีศุลกากรเป็นการทั่วไปจากประเทศที่พัฒนาแล้วหลายประเทศ ฝ่ายสิทธิประโยชน์ทางการค้า จะทำการศึกษาดังระเบียบหรือเงื่อนไขของการให้สิทธิพิเศษของแต่ละประเทศ แล้วจัดรวบรวมให้กองส่งเสริมสินค้าออก ดำเนินการจัดระเบียบการส่งออกให้เป็นไปตามระเบียบ เงื่อนไขของสิทธิพิเศษที่ได้รับ

กรมศุลกากร : มีหน้าที่จัดกำหนดมาตรการภาษีเพื่อการส่งเสริมสินค้าหัตถกรรมและอุตสาหกรรมในการนำเข้าและส่งออก สินค้าหัตถกรรมไทยทุกชนิดไม่ต้องเสีย

ภาษีสินค้าออกประเภทที่สอง คือการลดภาษีสินค้าหรือวัตถุดิบขาเข้าบางชนิดเพื่อส่งเสริมการผลิตเพื่อส่งออก เช่น การลดภาษีหวายที่นำเข้ามาสำหรับทำการผลิตภายในประเทศเพื่อการส่งออก

กรมราชทัณฑ์ : มีอำนาจหน้าที่ในการควบคุมผู้ต้องขัง โดยมีการฝึกอบรมอาชีพแก่ผู้ต้องขัง จึงทำให้กรมราชทัณฑ์เข้ามามีบทบาทในการส่งเสริมสินค้าหัตถกรรมไทยโดยจัดฝึกอบรมอาชีพหัตถกรรมให้แก่เรือนจำทั่วประเทศ หน่วยงานส่วนกลางของกรมราชทัณฑ์ จะกำหนดนโยบายให้เรือนจำแต่ละแห่งรับไปปฏิบัติ ในด้านการฝึกอาชีพหัตถกรรม กองพัฒนาผลิตภัณฑ์ได้กำหนดนโยบายดังนี้

- นโยบายทางด้านการผลิต จะกำหนดให้แต่ละเรือนจำศึกษาว่าในเขตที่ซึ่งมีวัตถุดิบอะไรบ้าง มีจำนวนผู้ต้องขังเท่าใด ก็ให้ฝึกอาชีพตามวัตถุดิบและแรงงานที่มีอยู่นั้น เช่น ทางใต้มีหวายมาก ก็ให้ผลิตเครื่องเรือนจักสานหวาย เป็นต้น

- นโยบายด้านการจำหน่าย จัดให้มีนิทรรศการผลิตภัณฑ์ราชทัณฑ์ทั่วประเทศ เป็นประจำทุกปีในกรุงเทพมหานคร แต่ละเรือนจำต้องจัดส่งผลิตภัณฑ์ราชทัณฑ์มาร่วมในงานนิทรรศการตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ กรณีที่จำหน่ายไม่หมดก็นำกลับไปจำหน่ายที่ร้านค้าของเรือนจำแต่ละแห่งหรือในงานแสดงสินค้าในท้องถิ่น

กรมประชาสัมพันธ์ : หน้าที่ให้บริการสวัสดิการทางสังคมแก่ผู้ประสบทุกข์ยาก มุ่งแก้ปัญหาพื้นฐานทางสังคมให้สามารถช่วยตัวเอง กรมประชาสัมพันธ์ได้ดำเนินการโดยนำการฝึกอบรมอาชีพหัตถกรรมมาใช้ในการพัฒนาอาชีพให้แก่ผู้อยู่ในชายสงเคราะห์ประเภทต่าง ๆ โดย

- การส่งเสริมให้มีการจัดการฝึกอบรมแก่ผู้อยู่ในชายสงเคราะห์โดยวิทยากรจากกรมส่งเสริมอุตสาหกรรม

- ให้ความช่วยเหลือทางการเงินทุนและจัดหาวัสดุ ทั้งวิธีการให้เปล่าและวิธีการให้กู้

- ส่งเสริมด้านการจำหน่ายโดยรับซื้อผลิตภัณฑ์ที่ผลิตได้ โดยผ่านทางร้านค้าของกรมประชาสัมพันธ์ในจังหวัดต่าง ๆ หรือผ่านทางร้านจำหน่ายในงานแสดงสินค้าที่ทางกรมประชาสัมพันธ์ไปร่วมงาน หรือติดต่อให้ธุรกิจรับไปจำหน่าย

สำนักงานเร่งรัดพัฒนาชนบท : มีหน้าที่ในการดำเนินการเร่งรัดพัฒนาชนบทโดยการสร้างปัจจัยพื้นฐานทางการพัฒนา เช่นการสร้างถนน การสร้างระบบชลประทาน รวมทั้งการส่งเสริมพัฒนาอาชีพและรายได้ของประชาชนในชนบท ทำให้สำนักงานเร่งรัดพัฒนาชนบทมีบทบาทในการส่งเสริมสินค้าหัตถกรรมไทย โดยการพัฒนาอาชีพหัตถกรรมซึ่งเป็นอาชีพดั้งเดิมอยู่แล้วให้มีวิธีการผลิตที่ทันสมัยขึ้นโดยขอวิทยากรจากกรมส่งเสริมอุตสาหกรรมมาทำการฝึกอบรม

การส่งเสริมสินค้าหัตถกรรมไทยของภาครัฐบาล แยกได้ 2 ประเภท คือ

1. การส่งเสริมทางด้านการผลิต
2. การส่งเสริมทางด้านการจำหน่าย
1. การส่งเสริมทางด้านการผลิต

วัตถุประสงค์ของการส่งเสริมทางด้านการผลิต เพื่อแก้ปัญหาทางเทคนิคการผลิต เพิ่มสมรรถภาพการผลิต และเผยแพร่แนะนำแลกเปลี่ยนความรู้ทางวิชาการแก่ผู้ประกอบการและประชาชนผู้สนใจทั่วไป ใ้คนนำไปปรับปรุงกิจการ และการฝึกอบรมทางด้านแรงงานตลอดจนช่วยเหลือทางด้านเงินทุน เพื่อนำไปประกอบอาชีพต่อไป ซึ่งจะพิจารณาการส่งเสริมทางด้านการผลิตดังนี้

1.1 บริการส่งเสริมทางด้านการผลิต โดย

- 1.1.1 บริการให้คำแนะนำทางเทคนิควิชาการ และนำผลการวิเคราะห์วิจัยมาเผยแพร่ให้แก่ผู้ประกอบการผลิตและจำหน่ายสินค้าหัตถกรรมไทยทราบ
- 1.1.2 บริการให้คำแนะนำในการพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์ให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดทั้งตลาดภายในและตลาดต่างประเทศ
- 1.1.3 โครงการจัดหาอุปกรณ์เครื่องมือที่ใช้ในการผลิตมาจำหน่ายให้ในราคาถูกหรือนำไปช่วยเหลือแก่ผู้ผลิตสินค้าหัตถกรรมในชนบทซึ่งทำการผลิตในลักษณะอุตสาหกรรมในครอบครัว

1.2 บริการส่งเสริมทางด้านการฝึกอบรมแรงงาน

รัฐบาลได้ให้บริการฝึกอบรมแรงงานที่อยู่ในกิจการอุตสาหกรรมประเภทหัตถกรรมทั้งในระดับอุตสาหกรรมในครัวเรือนและระดับโรงงานอุตสาหกรรมขนาดย่อม

เพื่อฝึกอบรม เพิ่มทักษะคุณภาพและยกระดับฝีมือแรงงาน รวมถึงการฝึกอบรมในท้องถิ่นชนบท ที่ยังไม่มีความรู้ทางด้านการจักสานค้อย หรือบางท้องถิ่นที่มีพื้นฐานทางด้านการจักสานมาบ้าง แต่ขาดความรู้ทางเทคนิคการผลิต รัฐบาลก็ให้บริการฝึกอบรมแก่ประชาชนเหล่านี้ ปัจจุบันนี้มีหลายหน่วยงานที่ดำเนินการอยู่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งกรมส่งเสริมอุตสาหกรรมได้มีบทบาทอย่างมากในการฝึกอบรมแรงงานทางด้านการผลิตเครื่องจักสานให้แก่ประชาชนในท้องถิ่นชนบท ทั่วประเทศ ตลอดจนการฝึกอบรมแรงงานแก่ผู้ผลิตหัตถกรรมเพื่อจำหน่ายส่งออกต่างประเทศ

1.3 การส่งเสริมความช่วยเหลือทางการเงิน

รัฐบาลได้ให้ความช่วยเหลือทางการเงินแก่ผู้ผลิตสินค้าหัตถกรรมไทย โดยผ่านทางสำนักงานชนกิจอุตสาหกรรมขนาดย่อม แต่ปัจจุบันการให้สินเชื่อแก่ผู้ผลิตสินค้าหัตถกรรมไทยยังมีน้อยเมื่อเปรียบเทียบกับอุตสาหกรรมประเภทอื่น ๆ

2. การส่งเสริมทางการจำหน่าย

มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมการจำหน่ายทั้งตลาดภายในและตลาดต่างประเทศ โดยการจัดแสดงสินค้าหัตถกรรม การจัดนิทรรศการ การให้บริการข่าวสารข้อมูลทางการตลาด และการสัมมนาทางการส่งออก เป็นต้น ซึ่งจะแยกการพิจารณาส่งเสริมทางการจำหน่าย ดังนี้

2.1 บริการจัดแสดงสินค้า นิทรรศการ ซึ่งอำนวยความสะดวกในการจัดบริการสถานที่จำหน่ายสินค้าหัตถกรรมไทย โดยกรมพาณิชย์สัมพันธ์และกรมส่งเสริมอุตสาหกรรม ตลอดจนการประกวดสินค้าหัตถกรรมไทย

2.2 เผยแพร่และจำหน่ายสินค้าหัตถกรรมไทย โดยร้านไทยอุตสาหกรรม (นารายณ์กัณฑ์) ซึ่งจำหน่ายสินค้าหัตถกรรมไทยที่กรมส่งเสริมอุตสาหกรรมได้ให้การส่งเสริม ฝึกอบรม

2.3 บริการให้ข่าวสารทางการตลาดสินค้าหัตถกรรมไทย แก่ผู้ผลิต ผู้จำหน่ายในประเทศและผู้ส่งออก รวมถึงการติดต่อทางตลาดให้ด้วย เช่น การดำเนินงานของศูนย์บริการส่งออก และกำรทำเนิการส่งเสริมสินค้าหัตถกรรมไทยเพื่อการส่งออกของงานส่งเสริมสินค้าหัตถกรรมไทย กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม

2.4 บริการให้ข้อมูลทางการค้าและแนะนำการค้า การสัมมนา ผู้ส่งออกสินค้าหัตถกรรมไทย และการส่งเสริมรวมกลุ่มผู้ส่งออกเพื่อต่อรองกับผู้ซื้อในต่างประเทศ โดยศูนย์บริการส่งออกและบริการข้อมูลทางการค้า

2.5 การจัดระเบียบการค้าและเจรจาทางการค้า โดยกรมการค้าต่างประเทศ ซึ่งมีหน้าที่จัดระเบียบการค้าและเจรจาทางการค้าเกี่ยวกับสินค้าหัตถกรรมไทย ควบคู่การเจรจาปรับโควตา-นำเข้า การเจรจาเรื่องสิทธิประโยชน์ทางการค้า ห้ามสินค้าหัตถกรรมไทยกับประเทศต่าง ๆ เพื่อขยายการส่งออกให้มากขึ้น

2.6 การพัฒนาและส่งเสริมการส่งออก โดยกรมพาณิชย์สัมพันธ์ สินค้าหัตถกรรมไทยเป็นสินค้าประเภทหนึ่งที่อยู่ในข่ายการพัฒนาและส่งเสริมการส่งออก แม้ว่ามูลค่าการส่งออกของสินค้าประเภทนี้จะมีอยู่เพียง 0.01¹ ของมูลค่าส่งออกทั้งหมด แต่จากการส่งออกของสินค้าประเภทนี้ มีผลกระทบต่อการทำงานของแรงงาน เพราะว่าเป็นผลิตภัณฑ์ที่ต้องใช้แรงงานจึงเป็นการสอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาลที่มุ่งเน้นการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ โดยพิจารณา ดังนี้

2.6.1 การแนะนำการค้า

- ในการส่งเสริมสินค้าหัตถกรรมไทย การแนะนำการค้าจะเริ่มจากการแบ่งสินค้าที่รับผิดชอบเพื่อแนะนำทางการค้า ควบคู่การให้คำแนะนำแก่ผู้แทนทางการค้า ผู้ซื้อจากต่างประเทศและให้คำแนะนำแก่ผู้ผลิตและผู้ส่งออกโดยทั่วไป

- ดำเนินการศึกษาและวิเคราะห์ตลาด (Market study and Analysis) โดยจัดทำ การศึกษาทางด้านตลาดสำหรับสินค้าแต่ละประเภทตามเป้าหมายของศูนย์พาณิชย์กรรมในต่างประเทศ และจัดทำแผนการทางด้านตลาดซึ่งในแต่ละปีงบประมาณจะวางแผนการตลาด รวบรวมข้อมูลการตลาด วิเคราะห์การติดตามภาวะการส่งออก จัดทำสถิติการส่งออก จัดทำทะเบียนรายชื่อผู้ส่งออกและเสนอเรื่องที่เป็นประโยชน์ในการพัฒนาการส่งออก

- ดำเนินการเจาะตลาด (Market - Penetration) โดยศึกษาข้อมูลสินค้าเพื่อส่งไปเจาะตลาดในต่างประเทศ ศึกษาข้อมูลสินค้าเพื่อเพิ่มเติมตามการร้องขอของเอกชนและมอบหมายให้ศูนย์พาณิชย์กรรมในต่างประเทศดำเนินการต่อไป ติดตาม

¹ กรมเศรษฐกิจการพาณิชย์ สถิติการส่งออกผลิตภัณฑ์หัตถกรรมไทย 2523

และรวบรวมข้อมูลตลอดจนจัดหาสินค้าตัวอย่างสำหรับแสดงและการเจาะตลาดในต่างประเทศ ตามเป้าหมายที่ศูนย์พาณิชย์กรรมในต่างประเทศได้กำหนดไว้

2.6.2 การพัฒนาผลิตภัณฑ์ โดย

- การสำรวจและศึกษาข้อมูลเพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์ ศึกษารูปแบบ สีสรรตลอดจนลักษณะการหีบห่อของสินค้า สำรวจโดยสังเกตการณ์และใช้แบบสอบถามเกี่ยวกับความต้องการของตลาด เพื่อพัฒนาสินค้าตามรสนิยมในการเลือกบริโภคสินค้าในแต่ละตลาด โดยศูนย์พาณิชย์กรรมในต่างประเทศ

- ให้คำแนะนำด้านพัฒนาผลิตภัณฑ์ ประกอบการใช้แคตตาล็อกสินค้าจากต่างประเทศแก่มูลนิธิและผู้ส่งออกสินค้าหัตถกรรมไทย

- การออกแบบการบรรจุหีบห่อ โดยการฝึกอบรม รวบรวมข้อมูลและตัวอย่างภาชนะบรรจุหีบห่อ เผยแพร่ความรู้และเทคนิคด้านการบรรจุหีบห่อสินค้าเพื่อการส่งออกแก่มูลนิธิผู้ส่งออกสินค้าหัตถกรรมไทย

- การจัดแสดงสินค้าตัวอย่าง โดยจะทำการคัดเลือกสินค้าที่มีคุณภาพดี รูปแบบสวยงาม มีลู่วางการส่งออกแสดง ด้วยการแสดงสินค้าตัวอย่าง ณ ศูนย์บริการส่งออก และจัดส่งสินค้าไปแสดงเพื่อเจาะตลาด ณ ศูนย์พาณิชย์กรรมในต่างประเทศ โดยการคัดเลือกและจัดส่งสินค้าไปแสดงที่ศูนย์พาณิชย์กรรมทั้ง 5 แห่ง ที่นิวยอร์ก ซิดนีย์ ลอสแอนเจลิส แฟรงเฟิร์ต เวียนนา และศูนย์ส่งเสริมการค้า ณ นครรอดเตอร์ดัม ศูนย์ส่งเสริมการค้าการลงทุนและการท่องเที่ยวอาเซียน ณ กรุงโตเกียว

2.6.3 การฝึกอบรมและสัมมนาทางการส่งออก โดย

- จัดฝึกอบรมผู้ประกอบการส่งออกภายในประเทศ ในเรื่องความรู้เบื้องต้นในการประกอบธุรกิจเพื่อการส่งออกและฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการว่าด้วยการหีบห่อเพื่อการส่งออก

- สัมมนาทั้งภายในประเทศและระหว่างประเทศในหัวข้อต่าง ๆ เช่นการสัมมนาในประเทศเรื่องตลาดตะวันออกกลางเพื่อการส่งออก การเงินและการสินเชื่อเพื่อการส่งออก การสัมมนาระหว่างประเทศเรื่องลู่วางการส่งออกไปอิตาลี ลู่วางการส่งออกไปตลาดออสเตรเลีย สิทธิพิเศษทางการค้าของประชาคมเศรษฐกิจยุโรป

2.6.4 การส่งเสริมทางการร่วมมือกับต่างประเทศ

งานโครงการร่วมมือด้านการส่งเสริมการส่งออกกับต่างประเทศ จะประสานความร่วมมือกับต่างประเทศโดยศึกษาและจัดทำรายละเอียด ข้อเสนอ เพื่อพิจารณาในที่ประชุมหรือดำเนินงานตามโครงการให้เป็นไปตามเป้าหมาย รายงานผลข้อตกลง ติดตามผลกับหน่วยงานผู้ให้ความช่วยเหลือในต่างประเทศ ซึ่งได้แก่ประชาคมเศรษฐกิจยุโรป เนเธอร์แลนด์ สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมัน ญี่ปุ่น สหรัฐอเมริกา แคนาดา และออสเตรเลีย ลักษณะความร่วมมือกับองค์การต่างประเทศ คือ องค์การต่างประเทศ จะให้ความช่วยเหลือทางการเงินในการจัดฝึกอบรม หรือจัดทำเอกสารเผยแพร่ เป็นต้น การจัดตั้งศูนย์พาณิชย์กรรมในต่างประเทศ จะทำหน้าที่เป็นตัวแทนในต่างประเทศ อำนวยการในการสำรวจและวิเคราะห์ตลาด การเจาะตลาดสำหรับสินค้าเป้าหมาย การพัฒนาผลิตภัณฑ์ การแนะนำการค้าการประมวลชาวตลาดและการส่งเสริมการจำหน่ายทุกรูปแบบ ปัจจุบันกรมพาณิชย์สัมพันธ์ศูนย์พาณิชย์กรรมในต่างประเทศ 5 แห่ง คือ ศูนย์พาณิชย์กรรมนิวยอร์ก ศูนย์พาณิชย์กรรมลอสแอนเจลิส ศูนย์พาณิชย์กรรมชิคาโก ศูนย์พาณิชย์กรรมแฟรงเฟิร์ต ศูนย์พาณิชย์กรรมเวียงนา และมีศูนย์ส่งเสริมการค้าอาเซียนอีก 2 แห่ง คือศูนย์ส่งเสริมการค้า ณ นครวอชิงตัน ดี.ซี. และศูนย์ส่งเสริมการค้าการลงทุนและการท่องเที่ยวอาเซียน ณ กรุงโตเกียว ในหลักการแล้วศูนย์พาณิชย์กรรมและศูนย์ส่งเสริมการค้าแต่ละแห่งจะดำเนินงานเหมือนกัน แต่จะแตกต่างกันในรายละเอียดความเหมาะสมของตลาดในแต่ละประเทศ และในปีงบประมาณ 2525 ศูนย์พาณิชย์กรรมต่าง ๆ จะทำการสำรวจและเจาะตลาดที่แตกต่างกันดังนี้

การส่งเสริมสินค้าหัตถกรรมไทยจากภาคเอกชน

ปัจจุบันมีหน่วยงานเอกชนหลายแห่งที่ได้มีบทบาทในการส่งเสริมสินค้าหัตถกรรมไทย ซึ่งได้แก่สมาคมและมูลนิธิต่าง ๆ ดังนี้คือ

- สภาส่งเสริมสงเคราะห์แห่งประเทศไทย
- สภาสตรีแห่งชาติในพระบรมราชินูปถัมภ์
- สมาคมแม่บ้านทหารบก
- สมาคมแม่บ้านทหารอากาศ

- สมาคมส่งเสริมวัฒนธรรมหญิง
- มูลนิธิราชประชาสมาสัย ในพระบรมราชูปถัมภ์
- มูลนิธิส่งเสริมเครื่องหัตถกรรมผ้าไหม
- สโมสรไลออน

สมาคมและมูลนิธิต่าง ๆ เหล่านี้ได้ส่งเสริมอาชีพหัตถกรรมโดยดำเนินการจัดฝึกอบรมอาชีพทางหัตถกรรมเพื่อให้ผู้มีรายได้น้อย แม่บ้านและผู้ที่ยังไม่มีอาชีพ ใ้ใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์และเป็นการเพิ่มพูนรายได้ให้แก่ครอบครัว ซึ่งทางสมาคมและมูลนิธิเหล่านี้จะให้ความช่วยเหลือทางการเงินโดยจัดวัสดุอุปกรณ์ให้ ขอความร่วมมือวิทยากรจากกรมส่งเสริมอุตสาหกรรมไปฝึกวิชาชีพทางหัตถกรรม หรือจ้างวิทยากรจากผู้มีความรู้ความชำนาญเฉพาะหัตถกรรมทำการฝึกอบรมให้

การส่งเสริมสินค้าหัตถกรรมไทยจากภาคเอกชนมีบทบาทน้อยกว่าการส่งเสริมจากภาครัฐบาลอาชีพหัตถกรรมซึ่งมีบทบาทมากก็คือโครงการศิลปาชีพพิเศษตามพระราชดำริ โดยดำเนินการให้การฝึกอบรมอาชีพหัตถกรรม ให้ความช่วยเหลือในด้านแบบผลิตภัณฑ์ที่เป็นที่นิยมของตลาดทั้งภายในและภายนอกประเทศและส่งเสริมสนับสนุนให้มีผลิตภัณฑ์หัตถกรรมไทยที่เป็นเอกลักษณ์ของศูนย์ศิลปาชีพพิเศษ ตลอดจนการหาตลาดให้ด้วยโดยการนำไปเผยแพร่ยังต่างประเทศ

ประโยชน์ที่ได้รับจากการส่งเสริมสินค้าหัตถกรรมไทย

การที่รัฐบาลเข้ามามีบทบาทในการส่งเสริมสินค้าหัตถกรรมไทย มีผลทำให้การผลิตและการจำหน่ายสินค้าหัตถกรรมไทยแพร่หลายขึ้น โดยเฉพาะทางการส่งออกปรากฏว่าในช่วง 10 ปีที่ผ่านมา มูลค่าการส่งออกสินค้าหัตถกรรมไทยได้เพิ่มขึ้น(ดูตารางที่ 4.1) แม้ว่าสินค้าหัตถกรรมเครื่องจักสานไม้ไผ่-หวาย จะลดลงไปบ้างในปี 2523 แต่ปี 2522 ก็เพิ่มขึ้นสูงมาก ดังนั้นประโยชน์ที่ได้รับจากการส่งเสริมสินค้าหัตถกรรมไทยที่สำคัญมีดังนี้

ทางค่านเศรษฐกิจ

การส่งเสริมสินค้าหัตถกรรมไทยมีประโยชน์ต่อเศรษฐกิจโดยรวม ค้ำค้ำด้วยกัน
คือ การเพิ่มรายได้ มูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจ การส่งออก และการจ้างงาน ถึงข้อสรุปต่อ
ไปนี้

1. การเพิ่มรายได้

สินค้าหัตถกรรมไทยเป็นสิ่งที่ทำให้มีการเพิ่มรายได้แก่ผู้ประกอบการ
และแรงงานทั้งในชนบทและในเมือง ทางค่านชนบทมีรายได้เพิ่มจากการประกอบการผลิต
สินค้าหัตถกรรมในท้องถิ่นเป็นการเพิ่มรายได้ให้แก่เกษตรกรในระยะนอกฤดูการผลิตทางเกษตร
กรรม

2. มูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจ

มูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจประกอบด้วย ค่าจ้างและเงินเดือน ค่าไร
ค่าเสื่อมราคาและภาษีทางอ้อมสุทธิในปี 2522 สินค้าประเภทหัตถกรรม 12 ประเภท ก่อ
ให้เกิดมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจถึง 3,333.22 ล้านบาท¹

3. การส่งออก

ปัจจุบันสินค้าหัตถกรรมไทย เป็นที่นิยมในหมู่ชาวต่างประเทศที่เจริญ
ทางค่านวัตถุและอุตสาหกรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งสินค้าหัตถกรรมประเภทเครื่องจักสานไม้ไผ่
หวาย ลูกการรายใหญ่ที่สั่งซื้อสินค้าประเภทนี้ไปจำหน่ายประจำได้แก่ลูกค้าจากประเทศต่าง ๆ
ในยุโรปและสหรัฐอเมริกาเป็นส่วนใหญ่ การส่งออกของสินค้าหัตถกรรมไทยมีผลช่วยในเรื่อง
การลด การขาดดุลการค้าและดุลการชำระเงินของประเทศ

4. การจ้างงาน

ลักษณะการผลิตสินค้าหัตถกรรมจำเป็นต้องใช้แรงงานจำนวนมาก
(Labour Intensive) เพราะเป็นสินค้าที่ผลิตด้วยมือเป็นส่วนใหญ่ เช่นการผลิตเครื่อง
จักสานไม้ไผ่-หวาย ดังนั้นจึงเป็นการเหมาะสมในการส่งเสริมอุตสาหกรรมที่ใช้แรงงานคน
มาก เพื่อให้การจ้างงานในสาขาอุตสาหกรรมขยายตัวในระดับสูงขึ้น

¹ คณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, สำนักงานรายงานการศึกษาเรื่อง

ทางคานส์กม

สินค้าหัตถกรรมไทยมีความสำคัญและเป็นประโยชน์ต่อสังคม โดยเฉพาะในท้องถิ่นหรืออุตสาหกรรมในระดับอุตสาหกรรมในครอบครัวและอุตสาหกรรมขนาดย่อม 3 ด้าน คือ

1. การใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ ชาวชนบทที่เป็นผู้ประกอบการหรือแรงงานรับจ้าง สามารถใช้เวลาว่างนอกฤดูการทำนามาประดิษฐ์สิ่งของขึ้นเพื่อจำหน่ายและสำหรับคนทั่ว ๆ ไป การผลิตหัตถกรรมจะเป็นงานอดิเรกที่ทำให้ได้รับความเพลิดเพลิน เจริญใจ นอกจากนี้ยังบรรเทาความไม่สบายของน้ใช้ทั้งกายและทางประสาทตลอดจนนักโทษที่ถูกขังอยู่ในเรือนจำให้ได้ออนคลายอารมณ์ด้วย

2. คานวิชนธรรม เป็นการแสดงออกถึงศิลปหัตถกรรมประจำชาติ

3. คานการศึกษา ทำให้เกิดการอบรมวิชาที่ขึ้นเพื่อเพิ่มพูนทักษะ และหาความรู้ในการผลิตสินค้าหัตถกรรม เช่น การผลิตเครื่องจักสานขึ้นในสถานที่ฝึกอบรมของทางราชการ เช่น โรงเรียน กรมส่งเสริมอุตสาหกรรมและเรือนจำ เป็นต้น

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย